Ministerstwo
Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Sławomir Pałka

BK-VII.0520.499.2026
Warszawa, 26 października 2026 r.

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr **20056** Pana Posła Roberta Dowhana *w sprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach alimentacyjnych i rozwodowych, propozycji wprowadzenia jednolitej stawki alimentacyjnej oraz zniesienia kary pozbawienia wolności za niepłacenie alimentów,* uprzejmie przedstawiam stanowisko Ministra Sprawiedliwości.

Ad 1

Rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania[1]. Zasady orzekania o zakresie obowiązku alimentacyjnego wobec dziecka wynikają z art. 135 § 1 i 2 k.r.o. Ustalając wysokość należnych uprawnionemu alimentów, sąd każdorazowo ocenia osobisty udział rodziców w wychowaniu dziecka i sprawowanie nad nim opieki, możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego oraz usprawiedliwione potrzeby uprawnionego. Każde dziecko musi mieć zapewnione podstawowe potrzeby, takie jak:

[1] art. 133 § 1 ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)

opieka, mieszkanie, wyżywienie, odpowiednie do pory roku odzież i obuwie, leczenie i pielęgnacja w chorobie, higiena, edukacja, w tym rozwijanie uzdolnień i zainteresowań, a także środki wychowawcze. Potrzeby te są uzależnione od indywidualnych cech dziecka, w tym od wieku, stanu zdrowia oraz uzdolnień. Dziecko ma prawo do równej stopy życiowej z osobą zobowiązaną do alimentacji. Potrzeby dziecka, które związane są z jego rozwojem fizycznym i duchowym, kształceniem, aktywnością fizyczną, zapewnieniem odpowiednich rozrywek, ochroną praw osobistych i majątkowych oraz pielęgnacją, wzrastają wraz ze wzrostem dochodu rodzica zobowiązanego do świadczeń alimentacyjnych. Zakres usprawiedliwionych potrzeb dziecka jest zależny od statusu majątkowego jego rodziców. Zarobkowe i majątkowe możliwości osoby zobowiązanej do alimentacji wyznaczane są przez zarobki i dochody, jakie zobowiązany może i powinien uzyskiwać przy należytym wykorzystaniu swoich zdolności. Osoba zobowiązana powinna bowiem dążyć do pełnego i właściwego wykorzystania swoich kwalifikacji i zdolności zarobkowej – o ile istnieją ku temu realne możliwości. W konsekwencji, zakres obowiązku alimentacyjnego może być większy od wynikającego z faktycznych zarobków i dochodów zobowiązanego, jeśli przy właściwym wykorzystaniu jego sił, możliwości i zdolności, zarobki i dochody byłyby większe, a istniejące warunki społeczno-gospodarcze i inne ważne przyczyny nie stoją ku temu na przeszkodzie.

Z powyższych względów Ministerstwo Sprawiedliwości nie rozważa ustanowienia odgórnej, waloryzowanej stawki świadczenia alimentacyjnego na utrzymanie dziecka.

Ad 2

Z przyczyn wskazanych w pkt 1 brak jest uzasadnienia dla ustalenia jednej stawki świadczenia alimentacyjnego dla dziecka. W projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UD349), projektodawca przewidział, że orzekając pieczę współdzieloną, sąd w uzasadnionych przypadkach będzie mógł odstąpić od orzeczenia, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. W sytuacjach bowiem, kiedy rodzice sprawują pieczę nad dzieckiem w równym rozmiarze, a ich sytuacja majątkowa i

zarobkowa jest zbliżona, orzeczenie o obowiązku alimentacyjnym może okazać się nieuzasadnione.

Ad 3

Jednym z warunków umożliwiających pociągnięcie określonej osoby do odpowiedzialności karnej za przestępstwo niealimentacji (art. 209 § 1 i 1a Kodeksu karnego) jest ustalenie, że sprawca uchyla się od wykonania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych utrwalił się pogląd wskazujący, że uchylanie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji zachodzi wtedy, gdy zobowiązany mając obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku, nie dopełnia go ze złej woli[2]. Podkreśla się przy tym, że w pojęciu "uchyla się" mieści się negatywny stosunek psychiczny osoby zobowiązanej do wykonania nałożonego na nią obowiązku, który sprawia, że mimo obiektywnej możliwości jego wykonania, sprawca obowiązku tego nie wypełnia, gdyż wypełnić go nie chce lub też zlekceważył obowiązek nałożony wyrokiem; musi to więc być zachowanie umyślne[3].

Dlatego też dla bytu przestępstwa niealimentacji nie wystarczy wskazanie, że określona osoba nie płaci alimentów, do której łożenia była zobowiązana, lecz konieczne jest równoczesne ustalenie, iż od tego obowiązku "uchyla się". Należy przy tym pamiętać, że brak wymaganej zapłaty nie oznacza automatycznie złą wolę lub umyślność osoby zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych. Okoliczności wskazujące na brak możliwości realizacji obowiązku alimentacyjnego z powodu pozostawania bez środków do życia, choroby, innych trudności bytowych mają istotne znaczenie dla ustalenia czy sprawca swoim zachowaniem zrealizował przesłankę odnoszącą się do celowego (umyślnego) „uchylania się” od zapłaty świadczeń alimentacyjnych.

[2] M.in. uchwała SN z dnia 9 czerwca 1976 r., VI KZP 13/75, OSNKW 1976, z. 7-8, poz. 86; wyrok SN z dnia 5 stycznia 2001 r., V KKN 504/00, OSNKW 2001, z. 7-8, poz. 57 czy postanowienie SN z dnia 20 marca 2019 r., I KZP 17/18, OSNKW 2019, z. 4, poz. 22.
[3] M.in. postanowienia SN z dnia 17 kwietnia 1996 r., II KRN 204/96 czy z dnia 7 listopada 2017 r., II KK 211/17.

Należy przy tym pamiętać, że odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony (tj. zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej) pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Brak realizacji znamienia odnoszącego się do „uchylania od wykonania obowiązku alimentacyjnego" wyklucza uznanie winy sprawcy i możliwość wymierzenia mu obowiązującej na gruncie przepisu art. 209 § 1 lub 1a k.k. kary grzywny, ograniczenia wolności jak również pozbawienia wolności. Należy również pamiętać o tym, że każda indywidualna sprawa podlega ocenie przez organ procesowy według dyrektyw wynikających z tzw. zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażonej w treści przepisu art. 7 Kodeksu postępowania karnego mówiącej o tym, że organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

Niezależnie od powyższego należy odnotować, że obowiązujący na gruncie przepisów art. 209 § 1 i 1a k.k. katalog kar możliwych do wymierzenia za wskazane przestępstwo jest adekwatny do stopnia społecznej szkodliwości wskazanych zachowań, na które składają się okoliczności takie jak m.in. rodzaj i charakter naruszonego dobra, waga naruszonych obowiązków, postać zamiaru, motywacja sprawcy. Należy również podkreślić, że przestępstwo niealimentacji zagrożone jest karą grzywny, ograniczenia wolności (tj. karami wolnościowymi) oraz karą pozbawienia wolności (do roku lub lat 2 pozbawienia wolności). Ustawodawca przewiduje w tym aspekcie możliwość wyboru rodzaju kary, dlatego też sąd - stosownie do przepisu art. 58 § 1 k.k. może orzec wobec oskarżonego karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara nie spełni swoich celów. W przypadku przestępstw z art. 209 § 1 i 1a k.k. ustawodawca kładzie nacisk na prymat kar wolnościowych.

Z wyrazami szacunku

Sławomir Pałka
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/